

daságuk által szervezett utókonzultáción vettek részt, s csak ezután teheték le a szakmunkásvizsgát.

A szakmunkások iránti igényt a sárvári iskola nem tudta kielégíteni, az idősebb erdőgazdasági dolgozók sem mentek szívesen családjuktól távol fekvő iskolába, ezért 1960-ban 12 erdőgazdaság (dunaártéri, mecseki, délzalai, szombathelyi, magasbakonyi, keszthelyi, börsönyi, mátrai, nyugatbükki, keletbükki, zemplénhegyesi és a kiskun-sági) 3 hónapos, üzemi, bentlakásos szakmunkásképző tanfolyam megindítására — mint a sárvári iskola *kihelyezett osztályaira* — kapott engedélyt.

1961-ben az erdőgazdasági tanulóképzést is szabályozták. A tanulók a 2 éves tanulmányi idő alatt évenként 3—3, összesen 6 hónap (1964 óta 5—5, összesen 10 hónap) elméleti oktatásban részesültek. Az iskolai oktatás után az erdőgazdaságuknál termelő munkába álltak, ez alatt havonta 4 napon át tartó utókonzultációban részesültek. Csak a tanulásban és munkában letöltött 2 év után teheték le a szakmunkásvizsgát. Az iskolában oktatott anyag heti 30 órájából 2 óra politikai ismereteket ad.

Jelenleg 3 szakmunkásképző iskola működik: *Sárváron 1959, Középrigócon 1961 és Szőcsénypusztán 1963 óta.*

Nem volna teljes a szakmunkásképzés tárgyalása, ha nem emlékeznénk meg az *erdészeti politechnikai oktatásról*. Az ország egyes gimnáziumaiban (Sárospatak, Pécs, Tamási) 1959 óta kísérletképpen erdészeti politechnikai oktatás folyik, ahol a tanulók az erdőgazdasági szakmunkásképző iskolák tankönyveiből tanulnak. A 4 tanulmányi évet elvégzett tanulók, amely idő alatt heti 6 órás elméleti és gyakorlati foglalkozás volt, szakmai minősítő vizsgát tehetnek. Csak ez a vizsga ad jogot arra, hogy az erdőgazdasági szakmunkásvizsgát letehessek, ha további 6 hónapon át erdőgazdasági termelőmunkát végeznek és ezen idő alatt havonta 4 napon át utókonzultáción vesznek részt. A középiskolai oktatás átszervezése során ez az oktatási mód is megszűnik.

Hozzászólás a „Műszaki fejlesztés és a jövedelmezőség összefüggései az erdőgazdaságban” című cikkhez

Rendkívül időszerű és a gazdasági szakembereket állandóan foglalkoztató témával foglalkozik *Goór József* cikke (Az Erdő, 1966. 4. szám) s ezért szükségesnek tartjuk hogy hozzászóljunk. Sok kérdésben egyetértünk a cikkben foglaltakkal, *de az alapvető megállapításban, mely szerint a gépesítés a jövedelmezőséget rontja*, nem érthetünk egyet.

Az erdőgazdasági munkák gépesítése és annak önköltségvizsgálata sokrétű és bonyolult feladat. Véleményünk szerint *külön kell vizsgálni ágazatonként, sőt munkafolyamatonként*, nevezetesen az erdőművelés, fahasználat és a beruházás (mélyépítés) gépesítését, sőt ezen belül a fahasználatnál a kitermelési, szállítási, fel- és lerakodási és kérgezési munkát is. Külön kell választani azokat a műveleteket, amelyek gépesítése termelési értékelkedést ad, hogy a termelési érték növekedését a költségalakulással lehessen összehasonlítani, és külön vizsgálat tárgyává kell tenni azokat a műveleteket, amelyek a termelési érték változása nélkül hatnak az önköltségre.

Elsősorban az erdőművelési munkák gépesítése (talajelőkészítés, ápolás) adhat lényeges értéknövekedést. Ez a megmaradási százalék emelkedésében jut kifejezésre. Nem lehet kétséges, hogy a mélyszántásos talajelőkészítés legalább 20%-os eredményességnövekedést biztosít a kézi talajelőkészítéssel szemben, ami a jelenlegi elszámolási rendszer szerint pl. az erdőfelújításban befejezetlen állapotban hektáronként 2,4 mFt értéknövekedést jelent. Ez feltétlenül fedezi a gépi és kézi talajelőkészítés közti különbséget. A gépi ápolásnak a kézzel szembeni költséghányada is kedvezőbb.

Az útépités, mint a sajátrezsis beruházás legnagyobb volumene, a gépesítéssel értéknövekedést nem ad, de a gépesítés költségkihatása rendkívül kedvező. Míg 1 m³ megmozgatott földtömegre vonatkoztatott teljes alépítményi önköltség az elmúlt időszakban erdőgazdaságunknál kézi munkával 68,92 Ft volt, addig ugyanez a munka gépesítéssel 46,17 Ft-tal jelentkezett.

A fahasználati ágazat gépesítése önmagában véleményünk szerint jelentős értékelkedést nem ad. Az ágazat termelési értékének növekedése elsősorban a helyes manipulálás következménye, vagyis a szakmai színvonal, a választékösszetétel változásának eredménye és csak minimálisan a gépesítés következménye.

A szállítás és kérgezés gépesítése ugyancsak nem hat közvetlenül a termelt áru értékének növekedésére a kézi munkával szemben. Ezzel nem akarjuk azt mondani, hogy a termelékenység a gépesítéssel nem növekedik, csupán azt állítjuk, hogy a termelékenység növekedése elsősorban a költségszint alakulásában jut kifejezésre.

Ha sorba vesszük a fahasználati ágazat munkaműveleteit, a következőket állapíthatjuk meg:

A kitermelés gépesítése a kezdeti időszakban kétségtelenül kedvezőtlen önköltségi kihatással járt, mert az MRP, a Druzsba és villanymotoros fűrészek használatánál az anyagköltség és az amortizáció magasabb volt, mint a munkabérekben mutatkozó csökkenés. A Stihl-fűrészek használatba vétele után a tapasztalat azt mutatja, hogy a kézi és gépi kitermelés közvetlen költségeinél jelentős eltérés nincs. A fel- és lerakodásnál is közel azonos a költségszint, a munkabércsökkenés fedezi a gépesítéssel járó többletköltségeket.

Ugyanez mondható el a kérgezésre is, bár ez utóbbinál a helyes szervezés esetén már a gépi kérgezés javára billen a mérleg. Utoljára hagytuk a szállítás gépesítésének kérdését. Bár a cikk megfogalmazása nem egyértelmű, nevezetesen nem szögezi le, hogy a gépesítés összehasonlításánál a fogattal való szállítást hasonlítja össze a saját gépi szállítással, vagy az idegen gépek használata-e az összehasonlítási alap a saját géppel szemben.

A fogatokkal történő szállítást a gépi szállítással összehasonlítani nem lehet, hisz köztudomású, hogy a fogatos szállítás költsége többszöröse a gépi szállításnak. Itt meg kell jegyezni, hogy a gépesítésnek számító rönkközelítő kerékpárok beállítása majdnem megkésztette fogatteljesítményeinket, ami költségcsökkenésre vezetett. Az idegen gépek és saját gépek energiaalakulása a Dél-somogyi Állami Erdőgazdaságban az elmúlt négy gazdasági évben a következő volt:

	1961/62.	1962/63.	1963/64.	1964/65.	4 gazdasági év átlaga
Saját gép					
Átlagtáv. km	7,83	9,31	8,12	8,90	8,45
Ft/m ³	37,33	39,70	40,70	39,41	39,48
Ft/m ³ km	4,77	4,26	5,01	4,43	4,59
Idegen gép					
Átlagtáv. km	12,86	12,41	8,70	10,12	10,61
Ft/m ³	63,60	44,82	45,69	45,81	49,42
Ft/m ³ km	4,95	3,99	5,25	4,52	4,66

Az adatokból kitűnik, hogy a mi viszonylatunkban a saját gépek energiaköltsége alatta van az idegen gépekének. Feltűnő, hogy a saját gépek m³km-re eső önköltsége a 20%-kal rövidebb átlagszállítási távolság ellenére is alacsonyabb, mint az idegen gépeké.

Tehát a fahasználati ágazatban sem juthatunk a cikkben foglaltakkal azonos álláspontra, legalábbis a mi viszonylatunkban.

A kérdéses cikkben közölt első táblázatban foglaltakhoz hozzá kell tenni, hogy nem tartjuk helyesnek az összes termelt mennyiségre vetített értéknek és az 1 m^3 *primér vastagfa* összes közvetlen költségének összehasonlítását, mint eredménymérő útmutatót. Az „Érték Ft/m³”-nél és az 1 m^3 -re eső árbevételnél nem látjuk az arányokat. Valószínűleg a kitermelés mennyiségéhez viszonyított termelési értékről van szó. Az eltérést a termeléshez viszonyított szállítási feladat eltéréssel magyarázzuk. Ha ez így van, az összehasonlítás nem helytálló, mert feltételezzük, hogy az összes közvetlen költség az 1 m^3 vastagfa leadóállomási közvetlen költségével azonos.

Fel kell vetnünk azt a kérdést, hogy a munkabérmutatónál figyelembe kellene venni a kérgelt választékok termelésváltozásából adódó munkabéreltérést, ami ilyen vonatkozásban a gépesítéstől független tényező.

Ehhez hozzá kell tennünk, hogy a munkabér csökkenésének nem kielégítő volta a jelen esetben nem kapcsolható össze a gépesítéssel. A reális összehasonlításnál egy azonos időben kifizetendő gépi- és kézi munkabért kellene figyelembe venni. Meggyőződésünk ugyanis, hogy a nagyobb mértékű gépesítés tette lehetővé a korábban országos szint alatt levő erdőgazdasági béreknek a jelenlegi, jóval kedvezőbb szintre emelését. Ez az emelkedés a táblázat alapján érzékelhető is. Ez a tény viszont az értékelésnél nem jelentkezik.

Egy-egy erdőgazdaság viszonylatában lehetséges a jövedelmezőség romlása, de ezt általános érvényűnek elfogadni nem lehet. Nem lehet irányvonal a jövőben sem, hogy minőségi munkával (helyes szervezés, a szakmai színvonal emelése) kompenzáljuk a gépesítés esetleges rontó hatását, de úgy gondoljuk, erre nincs is szükség.

Álláspontunkat az alábbiak szerint összegezhetjük:

1. A gépesítés jövedelmezőségét mint komplexumot csak részfeladatok mélyreható elemzésével célszerű vizsgálni.
2. A gépesítés összességében, helyes szervezéssel, jövedelmező hatású kell, hogy legyen. Ezen belül egyes műveletek gépesítése időlegesen lehet kedvezőtlen eredményű, de a kezdeti nehézségek kiküszöbölésével ez feltétlenül javítható.
3. A gépesítésnek a helyes és kedvező bérpolitika kialakításában komoly szerepe van.
4. A megfelelő géptípus kiválasztása és gazdaságos kihasználása elengedhetetlen követelmény.
5. A gépesítésnek is van felső határa, amelyen túl már kedvezőtlenül befolyásolhatja a rentabilitást.

Végezetül meg kell állapítanunk, hogy a terjedelmesség elkerülése végett a szám-szerű alátámasztást a minimálisra korlátoztuk.

A cikk alapján alátámasztottnak látjuk azt a véleményünket, hogy az erdőgazdálkodásban a saját gépek vonatkozásában is elengedhetetlenül szükséges a gazdaságossági számítások további kiterjesztése.

Szilágyi József—Molnár Ferenc
